

PROPRIETAR—DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICĂ

INSERATE

conform regulamen. de a-
plicare a tarifului comer-
cial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foaie înscrisă în Registrul de
publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei**Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă**

VINEREA MARE

(ch.) Se apropie ziua aceasta unică în anul liturgic, precum unică a fost în întreaga viață alui Isus, și unică în întreaga istorie a omenirii. Zi în care Dumnezeu a plâns și a fost întristat până la moarte; zi în care s'a umplut de frică și s'a cutremurat de groază la vederea ruinii unei lumi, a celei mai frumoase lumi, lumea sufletelor. — Este ziua ispășirii întregii vieți a omenirii, zi de reparare a somptuosului edificiu ridicat cu trudă de rob pe ruinele împrăștiate ale spiritului adamitic, care își pierduse Dumnezeu și nașterea de a fi. De altă parte e ziua trădării din partea celor mai intimi prieteni, ziua judecării strâmbe, ziua urii și ceasul întunecului.

E ziua lăsată de Domnul, ca să fie a noastră a fiecăruia, ca să așternem în ea conștiința noastră în fața luminii divine care s'a stins sus pe cruce, pentru ca să poată intra mii de ani dearândul în miliarde de sute de ani ai Lui, împărăția Lui glorioasă, care nu va mai avea sfârșit.

În ziua aceasta, văzând în conștiința deschisă în fața acestei lumii potopul de fărâdele care a isvorit din noi, fășnind din mintea noastră orgolioasă și ignorantă și vărându-se peste câmpia leneșă a voinței, peste râpă sentimentelor celor mai contrare și peste mlaștina trupului complăcut, și din noi peste lumea dinafară, în ură și răutate, îl vom îndrepta să se piardă fără de urmă în marea de durere a Celui ce singur s'a dat pentru noi. Vom sta o zi cu El așa, vărsând conștiința noastră de glod în Inima Lui Dumnezeu, și umplând inima noastră de înțelegerea și de simțirea durerii, tristeței și a amarului sufletului său iubitor.

Vom ispăși cu El. În ajun și în rugăciune, în umilință și în pocăință, îl vom ruga să sece în noi izvorul corupției noastre, și ne vom dispune prin sila impusă de bună voie trupului nostru ca această secare să se facă, și mlaștina să se transforme în câmpie mănoasă de virtuți și de fapte bune.

Vom începe o viață nouă de reparațiune, în anul nostru, mulți puțini câți sunt, au fost, și vor fi, tot atâtea clipe urâte din ceasul întunecului, ca o intenționată operă de distrugere a ceea ce a zidit El în noi. Vom repara ceea ce am întrelăsat să facem — vai, păcatele de omisiune — și ceea ce am făcut greșit, răscumpărând timpul, că vremurile sunt rele.

În lumea de nebuni în care trăim, de acum să facem să intre în planul vieții noastre planul Lui, planul pe care îl are El cu noi, cercând să realizăm în noi sfințenia pentru care ne-a zidit, ca să strălucim și noi în strălucirea învierii Sale.

Un fenomen grav

(s. v.) De multă vreme mă frământă un fenomen social, care nu știu să mai fie așa de accentuat la alte popoare cum e la noi. Căutând mereu să-i aflu o explicație, și din motive o parte covârșitoare dintre românii ajung indiferenți față de viața materială proprie, așa cum o propovăduiește Biserica, deținătoarea învățaturii și a mijloacelor de mântuire?

Cum e cu puțință ca un fiu de țaran dat la școală, care în toate vacanțele cânta în strană, care a crescut în mediul religios al satului, în care dominează Biserica, și care în anii de liceu a învățat elementele adevărului revelat, dela Catehism până la Dogmatică, Morală și Apologetică, apropiindu-se de s. Taine de cel puțin de două ori pe an, — cum e cu puțință că același tinăr, trecut prin Universitate și ajuns factor al vieții publice, să devină de-un indiferentism așa de greu față de întreaga practică religioasă?

Cred că nu exagerăm spunând că astăzi 80 la sută din intelectualii români din toate regiunile țării, nu-și mai zic, seara și dimineața, nici rugăciunile. Ei cari nu s'au așezat niciodată la masa părinților săi țărani, fără a-i vedea pe aceștia spunând Tatăl nostru, nu-și mai fac o simplă cruce când stau la masă, ba se arată chiar jenați dacă văd pe cineva rugându-se, înainte de a șede la prânzul lor. Jenați nu pentru ei, cari nici din bunăcuviință nu imită pe oaspe, ci din pricina oaspei care urmează încă un obicei fără de nici un rost.

Dacă douăzeci de procente abia se mai roagă, de celelalte practice creștine, în special de sf. Mărturisire și cuminecare, nu se mai apropie nici zece procente. Faceți o probă și constatați câți la mie, dintre intelectualii noștri, mai știu pe dinafară, fără greș, Simbolul credinței. Stați cu cei mai mulți de de vorbă și vă convingeți ce mai știu din dogma întrupării, a răscumpărării, a purificării și sfințirii prin Spiritul Sfânt. Puneți-i să recite Decalogul cel puțin, și-i veți vedea cum se încurcă și nu o pot scoate la capăt. Întrebați-i asupra existenței sufletului, a vieții vecinice, și veți vedea cum se plictisesc de ingrabă, dacă nu te vor respinge cu o crudă ironie.

Și aceștia au fost cu toții odată tineri elevi, cari au luat notă la religie în toate clasele liceului, cari s'au spovedit și cuminecat de două ori în decursul anului școlar. Unii cari s'au ridicat din țărâtime, au cântat în strană, au citit Apostolul.

Stând cu cei mai mulți de vorbă, vă veți convinge ușor că cunosc mai bine mitologia

antică, cu puzderie de zeități, sistemele filozofice, doctrinele sociale sau politice, decât religia creștină, deși au învățat-o opt ani! Dar încă cei ce nu au învățat-o?

Cum s'a ajuns, cum se ajunge mereu, la acest înfricoșător rezultat? Cum dăm societății rânduri-rânduri de indiferenți religioși în straturile sale cele mai superioare? Cum a putut un tineret instruit și educat creștinește să ajungă la crudele aberațiuni din vremea din urmă?

Cultura ucide credința? Învățătura schimbă din temelii, schimbă însăși natura sufletului omenesc? Românul învățat, românul cult, nu mai are nevoie de Dumnezeu? Nu mai e obligat prin conștiință la cultivarea legii morale? Nu mai are nici o nevoie de ajutorul Răscumpărării prin Isus Hristos? Rodul Crucii pentru el nu e necesar?

Dar și românul cult face parte din aceeași rasă umană ca toți muritorii. Experiența de toate zilele, istoria, ne este mărturie că societăți culte au practicat și practică credința și morala creștină. La alte neamuri creștine oameni, — bărbați și femei — din toate straturile sociale — dela savanți până la umili muncitori — practică creștinismul: se roagă, cercetează biserica, fac acte de milostenie creștină, se spovedesc, se cuminecă. N'au uitat nici Simbolul credinței, nici Decalogul, și în consecință aud mereu glasul propriei conștiințe.

Atunci cum se face că noi dăm țării și neamului, prin instrucție religioasă obligatoare în toate școlile Statului, dela școala primară până la intrarea în Universitate, contingente anuale de necredincioși, în cel mai bun caz de indiferenți religioși? Și care e taina, că un om venit dela țară, muncitor în uzine, ajunge în doi trei ani un ateu, un dușman în orice caz al Bisericii care l-a crescut? Sau altul, rămas plutonier în armată, fură, fără nici un scrupul creștin, hrana camarazilor?

Cum se explică acest rezultat dezastruos, în urma unei educații religioase?

Să fie firea noastră coruptă? Să fie educația greșită? Să fie pilda mediului din păturile suprapuse țărâtimei? Să fie lipsa unei tradiții, a unei osmoze dintre credință și cultură, dintre credință și alte indeletniciri afară de agricultură și păstorit?

Iată o problemă asupra căreia ar fi de dorit să mediteze toți aceia cari ar putea arunca o zare de lumină. Cât mă privește, trebuie să spun că nu am putut afla până acum nici un răspuns satisfăcător.

Nu instrucție, ci educație

„Dacă nu am fost puternici în fericire,
Să nu fim lași, în durere“.

Regele Carol I spunea: „Neamul românesc are nevoie în locul întâi de caracter!“

Vremile trăite în scumpa noastră Românie de eri, cât și cele trăite dela 6 Septembrie încoace, credem că au deschis pe deplin ochii fiecărui român, că am trăit într'o grozavă sărăcie de caractere. Instrucția nu a dat niciodată caractere, ci numai un număr mai mic sau mai mare de instruiți, de posesori a diferite brevete și diplome, spre asaltul cel anarhic, spre pâinea cea pe cât se poate, dela Stat, acest mare răstignit al bugetivorilor.

Deci, înapoi la educație; înapoi la problema eternă a sufletului omenesc. Neamului nostru îi trebuiesc oameni întregi, dintr'o bucată, nu automate și papagali, ambulante magazii de cunoștințe, fie ele chiar și savante.

Așa cum este astăzi așezat sufletul tineretului în școlile secundare, el se află la periferia educației și în centrul instrucției. Școala secundară nu se poate substitui, în mod mai amplificat, școlii primare. Școala primară dă un minim de cunoștințe legale. Maximum posibil de cunoștințe nu îl dă școala secundară, ci universitatea. În licee se cade a se face selecția valorilor, a celor cari merită a fi trimiși la universitate, și nu pregătirea de inși inarmați cu diplomele de bacalaureat. Problema învățământului secundar nu mai poate fi cea până aci: — câți merită a lua bacalaureatul? — ci: câți merită a trece în învățământul superior? — ceea ce nu este același lucru.

Nimeni nu e obligat să urmeze școala secundară, — dar, cine a intrat la Universitate, acela e obligat să fie student universitar în locul întâi, și să își însușească maximum de cunoștințe, întocmai ca elevul din școala primară, care este obligat a frecventa toate cursurile din toate clasele primare și supraprimare.

Deci, educație și selecție. Pe aceste două

principii trebuie așezat, sau reșezat, întreg învățământul secundar, — nu pe poliglotismul diplomelor de bacalaureat. Inapoi deci, la suflet, la morală, la educație. O națiune se poate dispensa de instruiți, oameni de știință și savanți, — dar, nu se poate dispensa de morală, de virtute, de caractere. Mai ales noi Românii, cari abia de vre-o câțiva zeci de ani am început a ne dibui socoșile prin istorie.

Educația însă, nu se poate întemeia de cât pe adevărurile și învățăturile lui Dumnezeu.

Orice altă educație, e anarhie, — și, să ne păzească Dumnezeu de anarhia educativă a ideologilor, a deșteptilor și a zeilor pământeni, cu chip de lut.

Prefer de o mie de ori un tânăr școlar care nu știe ablativul absolut și nici rădăcina patrată, dar — merge singur, bucuros, la biserică, se spovedește și se roagă lui Dumnezeu, e cuviincios cu toată lumea și, animat de idealul moral sub toate aspectele și manifestele sale, e din tinerețe un misionar al binelui și bunății pe pământ.

Cu o astfel de generație, aducem pe Dumnezeu pe pământ.

Pe cine altul, a avut națiunea noastră, de scut și razim în tot lungul istoriei sale și, ea este o vie dovadă, decât pe Bunul Dumnezeu?

— Să renunțăm la pedagogi și să ne întoarcem la educatori.

Cine crede altfel, nu crede nimic.

Valeriu Bora

Zece ani de arhipăstorie. Am adus aminte cititorilor noștri, într'unul din numerii trecuți ai „Unirei“, că Preasf. Alexandru Rusu, al Maramureșului a implinit zece ani de arhipăstorie, în fruntea eparhiei de Nord, înființată prin bulla papală „Sollemni conventione“ (5. VI. 30) și dăruită de Dumnezeu, prin Sf. Părinte al Romei Pius XI, cu actualul său ierarh, intronizat la Baia Mare în 2 Februarie 1931. Încrestăm acum o seamă din înfăptuirile acestor zece ani de arhipăstorie a Preasf. Alexandru Rusu:

În romanele: „Sclavul amorului“, „Ranele Națiunii“, „Fata Popii“, „Barbu Strâmbu în Europa“ elementul romantic se amestecă cu cel satiric și formează lectură plăcută pentru fetele de popă din Ardealul de atunci.

Ca inițiatorul și prezidentul „Societății pentru fondarea teatrului“, ca să deștepte interes și gust față de teatru și să pregătească terenul pentru teatru permanent în Ardeal, scria piese ușoare pentru diletanți recrutați din învățători, studenți și feciori și fete dela sate.

A scris 9 comedii: „Rugă dela Chisetău“, „Sărăcie lucie“, „Tanda și Manda“, „Alb și Roșu“, „Gărgăunii dragostei“, „Soare cu ploaie“, „Mâța cu clopot“, „Chiriașul fugit“ și „Prima rochie lungă“, cari au stârnit mult haz în auditori.

Din cele 2 piese dramatice: „Sămbăta norocoasă“ și „Ștefan Vodă cel tânăr“, ultima e tragedie versificată și a fost jucată pe scena Teatrului Național din București, iar la Oradea în ungurește.

Nu era adunare învățătoarească ori preoțească, bal sau altfel de petrecere de-a intelectualilor ori țăranilor, să nu se delecteze publicul cu câte o comedie de-a timpului, dela Iosif Vulcan.

Adevăratul titlu de merit îl are Iosif Vulcan prin întemeierea și conducerea timp de 40 de ani (1865-1906), sub ochii stăpânirii dușmănoase, a revistei „Familia“,

După înființarea Capitulului Catedral (III. 31) s'a trecut repede la înființarea altor servicii și oficii necesare bunei conduceri a diecezei care cuprindea 360.000 suflete (300.000 Români, restul Ruteni). Așa, încă în Martie 1931, au luat ființă: Tribunalul matrimonial, Exactoratul diecezan, Reuniunea de misiuni sfinte. Tot atunci s'a publicat statutul pentru funcționarea Vicariatului general rutean. Apoi s'a făcut arondarea districtelor protopopești și au fost puse la punct regulamentele pentru buna administrare a averilor bisericești, a fundațiilor liturgice, a clădirilor fostelor școli confesionale, ș. a.

S'a organizat chiar dela început Agru diecezan și Reuniunea Mariană. Agru numără azi 211 organizații serioase, cu 18.201 membri, și 261 organizații mariane, cu 17.445 membri conștienți și jertfelnici (într'un singur an au dăruit, spre scopuri caritative, 900.000 lei). Catehizația — sever controlată — a luat avânt îmbucurător. Misiunile populare — multumită, mai ales Părinților Basilianii dela Bixad și Moiseiu, pe cari Preasf. Rusu a înțeles să învrednicească de cinstea cuvenită — s'au ținut în număr important, contribuind nespus la potențarea trăirii luminate întru Domnul. Același scop l-au servit și pelerinajele dela mănăstirile din eparhie, Preasf. Alexandru fiind de regulă, în fruntea pelerinilor. Exercițiile spirituale pentru cler au fost ținute și ele cu exactitate.

Cu credincioșii Preasf. Alexandru, în afară de întâlnirile dela pelerinaje, a luat mereu contact prin foarte dese vizitații canonice nu numai în parohii fruntașe, ci și în filii și cătune Mulțimea de sfințiri de biserică la prilej de asemenea dese apropieri de turme cuvântătoare. Pretutindenea înaltul ierarh a rostit, în cadru de slujbe arhieresti, cuvântări înălțătoare de suflete și oțelitoare de voințe — Cele două șematisme ce a scos în răstimpul acestor zece ani reprezintă valoare de neprețuit pentru cine vrea să aibă o icoană dela a ceea ce se află în parohiile eparhiale moroșene celei atât de greu încercate de oameni — „frați“ și dușmani — și de vitregii vremurilor.

FOIȚA „UNIRII“

Un veac dela nașterea lui Iosif Vulcan (1841—1907)

31 Martie 1941 e zi însemnată pentru mica comună: *Holod* din plasa Ceica, județul Bihor. Atunci s'au împlinit 100 de ani dela data, când s'a născut în umila casă a protopopului Nicolae Vulcan din Holod fiul său *Iosif Vulcan*, care a ajuns unul dintre cărturarilor cei mai vestiți ai Bihorului, destul de însemnat factor al afirmării conștiinței naționale a Ardealului și un mare promotor al culturii naționale române din jumătatea a doua a veacului trecut.

Iosif Vulcan a fost scriitor sentimental, publicist avântat și orator foarte bun, încât a stors lacrămile, a înălțat inimele și a aprins credința în ziua de mâine în sufletele auditorilor.

A scris versuri de iubire și patriotice, pe cari le-a publicat în volumul „Lira mea“. Acelea versuri au fost cântate foarte cu drag de studenții ardeleni din timpul său, chiar și la serenadele la modă pe atunci, deși în senz literar nu au fost de mare valoare.

Nuvelele: „Dela sate“ și „Nuvele“ sunt mai reușite.

cea mai bună revistă a acelor timpuri, unde și-au publicat poeziile și contribuțiile V. Alexandri, Hașdeu, Tocilescu, Cipariu, Barișiu și Papiu Ilarian ca și nemuritorul M. Eminovici, cărui nume Iosif Vulcan l-a schimbat în Eminescu, precum și debutantul „student“ dela Sibiu: O. Goga; unde colaborau toate talentele feminine: Maria Cunțan, Matilda Cugler-Pop, Elena Cornea etc. și unde își găseau pâinea de toate zilele, lectura favorită, atât intelectualii orașelor, cât și cărturarii și țăranii fruntași ai satelor.

Gustul de cetit și setea de civilizație aproape jumătate de veac au fost alimentate de Iosif Vulcan, care a adaus mare proces la procesul de civilizație al Neamului.

Demne de amintit sunt și umoristicele de scurtă durată alui Iosif Vulcan, cum a fost: „Gura satului“, „Umoristul“ și „Sărbătoarea“ în cari sunt satirizați și sbiciuiți negații și transfugii politici contemporani.

Posteritatea i-a fost recunoscătoare aceea, că în 13 Nov. 1927, la inițiativa Reuniunii „Cele Trei Crișuri“ i-a ridicat un bust de bronz, în grădina Teatrului, „Regina Maria“ din Oradea. Cu ocazia cedării Orăzii, cei cari petenți s'au îngrijit ca acel bust, cu toate celelalte averi naționale similare, scumpe nouă să fie aduse și păstrate, până ce providența divină ne-a învrednicit, să le vedem iar în locul lor cuvenit.

„Fac scandal“

Ce cuvânt greu și apăsător acesta! Mai ales atunci, când se desprinde de pe buzele cuiva, care e chemat să fie lumina și sarea pământului.

Acest cuvânt mi-a fost dat să-l aud, acum vre-o trei ani, din partea unuia care l-a zis, dar n'a făcut scandal. Zilele trecute l-am auzit din nou dela un tânăr de bună speranță, care afirmă că are dorința fermă de-a intra în noile cadre de întinerire.

N'am intenția să supăr pe nimeni. Nici să fac reproș cuiva. Nu! Departe de mine gândul sau, dorința, de-a face rău vre-unui frate. Doresc numai un lucru: alungarea acestui păcat al răsvrătirii din sufletul preotului, care trebuie să fie „Alter Christus“. Mi-ar plăcea să știu departe sufletul preotului de scandal, de fratele superbiei, și să-l văd urmând virtutea ascultării și smereniei.

Scandalul și superbia se împotrivesc direct misiunii preoțești. Mărirea lui Dumnezeu, mântuirea sufletelor și slujirea Bisericii: iată scopul sublim al preoției. Scandalul însă îl întunecă. Sf. Scriptură îl numește vrășmaș pe acela care face scandal.

„Fac scandal!“ De ce? Unul: pentru că nu i-se dă lui cutare parohie, ori pentru că nu se publică la concurs. Altul: pentru că dacă X, ginerele in spe, nu ajunge colo ori colo, nu-i poate da fata de nevastă.

De unde aceste pretenziuni? — Din superbie și lipsă de spirit bisericesc.

Cutare face scandal, pentru că altul — sigur că mai fără merite ca el — a ajuns paroh, viceprotopop, protopop ori pentru că ridică salariu ca și el. El doar nu e ca altul. E mult mai bun și mai activ. Se uită la sine și calitățile sale, și, nerecunoscând că sunt dela Dumnezeu, le prețuiește mai mult decât se cuvine. Această considerație îl face să aibă idei prea bune despre sine însuși, să-și placă să se ridice peste alții, să-i desprețuiească, să dorească să-și evidențieze calitățile pe cari nu le are, decât în închipuire, — ca să fie cinstit, lăudat din partea altora și pre-

ferit lor. Vrea să plutească pururea la suprafață ca și oleul pe apă. Dacă i-se spune adevărul în față, roșește, se iritează, se supără și se simte ofenzat.

Celor atinși de boala aceasta le-ași aduce aminte vorba lui Isus: „Vai omului acela prin care vine sminteala“. Și rugăciunea Sf. Efrem: „Doamne și Stăpâne al vieții mele...“ (Orol. vechiu pag. 20), pe care le-ași recomanda s'o rostească zilnic, ca să le fie de folos. Mai ales în aceste vremuri grele de încercare prin cari trecem, când mulți lupi așteaptă să vină asupra Bisericii, a neamului și-a noastră. Și vai de oi, dacă și păstorii au devenit lupi. (Sf. Gregoriu Marele).

Isus spune tuturor: „Învățați dela mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre“ (Mt. 11, 29). Deci e lipsă de blândețe, smerenie și ascultare. „Trebuie să ști, că în Biserică sunt episcopi și că în episcopi constă Biserica, și că acela care nu-i cu episcopul (prin ascultare) acela nu-i nici în Biserică“. (Sf. Ciprian). Ascultarea ne aduce ră-nă de mărirea lui Dumnezeu; e izvor de pace, de sfințire și de zel apostolic. Ceeace cer și interesele Bisericii. — Iată ce aduce ascultarea fiiască.

Tânărul preot, ca și cel mai în etate, face bine dacă mai răsfoiește cele studiate în seminar, să cunoască cumcă: „Ascultarea și smerenia sunt mama și paza tuturor virtuților“. (Sf. Aug.). Fie cutare frate cu absolutor teologic, ori licență în teologie, fie candidat la preoție militară, sau mare catehet, cu brăul roșu, ori pălărie cu ciucuri: tuturora le strigă Isus: „Vai omului acela prin care vine sminteala“.

Incheiu cu Sf. Augustin: „Nimic nu este mai folositor sufletului decât ascultarea și smerenia“. Oricât de greu ar cădea asta cuiva.

P. V. Gherman

Nesiguranța are și ea rol providențial. Grija zilei de mâne — care în sine nu-i păcat — dacă-i excesivă, devine vițiu. Căci acaparează toate puterile omului și-i aștește privirea păcătos de mult spre cele pământești.

Bolnăvicios de apriga strădanie spre a agonisi bani albi pentru zile negre duce, la insensibilitate față de chemările spiritului și împetrestre sufletul în sgârcenie de Harpagon. Motivarea de totdeauna: „Ca să mă știu la adăpost în zilele năcazului ce va veni“. Singuratici, și neamuri întregi, pot cădea jertfă păcatului acestuia, care-i face să uite că bogatul e numai chivernisitorul bunurilor ce are, adevăratul stăpân fiind singur Dumnezeu. Care nu lasă însă nepedeșiți pe cei ce abuzează de siguranța ce le-o îmbie prisosul averilor.

Problema abuzului de o securitate ca cea menționată, o atinge P. Raoul Plus S. Y. în „La Croix“ (19 Martie 1941), precizând că se poate păcătui prin acel abuz împotriva Providenței fie așa că omul e de-un egoism feroce; fie printr'o prudență păgână: „Lărgi-voi jitnițele mele...“; fie prin orgoliu nebun: „Ce-i Pronia cerească? Am bani, și aceștia vor rodi. Dumnezeu nu contează“.

Aici vine mâna lui Dumnezeu care, lăsând să se ajungă la o stare de nesiguranță, risipește nădejile false ale securității înțeleasă păgânește, și-l silește pe om să se gândească la Dumnezeu. „Ai făcut tot posibilul (scrie P. Plus), ai lucrat cum ai putut mai bine, ai economisit... și iată catastrofa: moare capul familiei; ți-se întâmplă un accident; ești rău plasat; isbucnește războiul...“

Ce să facă omul? Să descurajere? Nici decât. Să se străduiască să scoată din situația dată ceea ce poate da o atare situație, odată ce se face cel mai potrivit efort cu putință. Și să se razime pe Pronia cerească, fără a renunța însă la prevedere: „Nu uita — așa-i scria soției sale ofițerul de marină Dupouey la începutul războiului din 1914 — că incertitudinea ne dă dreptul să contăm cu atât mai mult pe Dumnezeu... Bogățiile pun zid între noi și delicatețea lui Dumnezeu... Dar noi ne avem soartea legată de Dumnezeu...“

Vremile sunt de așa, că e bine să medităm și noi asupra adevărului celor de mai sus. (mb.)

După numele lui Iosif Vulcan a fost numită Școala Normală de Băieți de Stat din Oradea. Asemenea și cooperativa agricolă din Holod.

Sătenii din Holod, unde prima oară a zărit lumina soarelui binefăcător, a inspirat aierul călător de viață și a început a pași pașii copilăriei nevinovate academicianul de mai târziu, ne prosternem înaintea memoriei celui care a trăit și muncit toată viața pentru neamul său. În inimile noastre îi păstrăm memoria celui ce, încă în vârsta de 3, ani a părăsit țara natală, dar cu pomenirea trăiește și va trăi în veci între consătenii de totdeauna.

Ioan Tămaș

Historia muzicii bisericești

O conferință a lui Nicodim Ganea*)

Historia muzicii bisericești a început a lua naștere, din timpuri străvechi, foarte îndepărtate. Să vedem pe scurt, intrucât se referă la cultura bisericesc, de unde a isvorit, și de ce a însemnătate e?

*) Conferința aceasta a ținut-o Nicodim Ganea în luna martie 1911. Public acum, după treizeci de ani, aceste notițe, după ce le-am putut lua atunci în țara creștinului, fiind pe vremea aceea și eu printre elevii seminarelui din Blaj. Valeriu Crișan.

Muzica e înșiruirea sunetelor în mod regulat, armonios, încât place urechii. Muzica a fost făcută de oameni învățați, de oameni cu știință de carte. Muzica inimii izvorăște în mod spontan, așa deodată, și e deci un produs al inimii.

Muzica o putem împărți în două părți: muzica profană (laică) și muzica bisericească. Muzica profană începe dela ivirea primilor oameni. Omului, îndată ce a ajuns la pricepere, muzica i-a venit pe limbă. Omului preistoric, din timpurile străvechi, i-a scos din gură sunete plângătoare. Aceasta ar fi muzica profană.

Să ne întrebăm, dacă istoria muzicii profane, se impacă și poate merge la pas cu istoria muzicii bisericești? Omul de știință și neștiință (puțin învățat), au fost pe o treaptă. Dumnezeu de ce a făcut pe om? Dumnezeu nu avea nici o lipsă. Dumnezeu l-a făcut pe om din marea Lui iubire față de aceasta creatură a Lui, care avea să fie cea mai aleasă făptură, pe care Dumnezeu a înzestrat-o apoi cu minte, voință, pricepere, bunătate, etc. Omul aducea demult jertfă lui Dumnezeu. Adam era cu puțin mai mic decât Ingerii.

După cum cetim în sf. Scriptură, fiii lui Lamec sunt cei dintâi iscoditori de muzică. La toate popoarele muzica e de proveniență (origine) dumnezeiască. Indienii zic că muzica lor vine dela zeul lor păgân Brahma.

Despre muzică nu se mai vorbește până la patriarhul Iacob. Când Iacob a plecat din casa unchiului său Laban, unde a stat douăzeci de ani, a fost patrecut cu muzică. Când Evreii au trecut Marea Roșie, ei au cântat cântece de bucurie. Aceasta ar fi fost cea dintâi muzică de veselie, dar mai mult întru onoarea lui Dumnezeu. Pe muntele Sinai, Dumnezeu a dat lui Moise cele 10 porunci, în viers de trimbiță. Dumnezeu i-a spus lui Moise, că prin sunet de trimbiță (corn), să se adune poporul.

Impăratul și profetul David a întemeiat o școală de muzică. După ce a adus sicriul legii (sicriul, în care se păstrau cele 2 table cu cele 10 porunci dumnezeiești) în Ierusalim, să spune, că el avea 218 cântări. Fiul său Solomon avea 4000 de cântări. Pe timpul lui Solomon muzica bisericească și-a ajuns apogeul (a fost mai înaltă, la înălțime). Plângerile lui Ieremia sunt deosebit de jalnice, tânguitoare. O melancolie (tristețe) e în întreaga muzică bisericească evreiască.

Domnul nostru Isus Hristos, când e eșit din grădina Ghetsemani, a eșit cântând psalmi. Sf. Ioan Damascenul a fost unul dintre cei mai mari părinți ai muzicii noastre bisericești. El a făcut Octoihul. El da mult pe prozodie (construcția) melodiei. Papa Gregorie cel care a stabilit oarecum și melodiile cântecelor bisericești. Cântecele acestea se numesc „cântece gregoriane“. Creștinii cei vechi nu au

Știri mărunte

Sf. Părinte va vorbi la radio. Măne, Dumneceă, din prilejul Paștilor la apuseni, Sf. Părinte, la orele 13, va vorbi la postul de emisiune al Vaticanului, împărtășind, Urbi et Orbi, binecuvântarea sa apostolică.

Personale. Renunțând păr. Valeriu Paveloniu dela Orăștie la Lupeni și protopopiatul Jiului, a fost numit păr. Ioniță Pop dela Paroșeni, care a și fost introdus, la vremea sa, cu fast deosebit.

Prăpădul războiului bântuie și în Balcani. După o pregătire îndelungată și fără nici o stinghereală, Nemții au atacat Dumineca trecută, în zorii zilei, atât Grecia cât și Jugoslavia. După știri de până acuma, trupele germane au înfrânt rezistența greacă, străbătând până la Salonic, pe care l-au ocupat. Așisderea și din Jugoslavia au cuprins, între altele, orașele Maribor, Niș, etc. Au făcut prizonieri numeroși, mai ales greci. — Ungurii, tocmai în ziua Vinerii Patimilor, s'au repezit și ei la Jugoslavi. Pasă-mi-te, ca să dovediască și cu fapta de ce credit se poate bucura semnătura lor oficioasă prin care, abia acum câteva săptămâni, încheiau pact de „amicizie veșnică” cu Sârbii... Avioane răslețe jugoslave au bombardat și Timișoara, Aradul, Oravița.

Croația — stat independent. Alaltăieri, Joi, spre seară, după cum anunță agenția „Rador”, generalul Sladko Kvaternik a proclamat la postul de radio Zagreb (Agram) întemeierea statului independent croat, a cărui conducere, precum și a armatei croate, a luat-o dânsul. Imediat după aceea au intrat în capitala croată trupe blindate germane. Președ. partidului țărănesc croat, dr. Macek, a îndemnat, în aceeași seară, populația, și îndeosebi funcționarii membri ai partidului țărănesc, să se supună noului guvern.

Osteneală bogată în roadă. În zilele de 25—30 Martie c., P. Iosif Bal, ieromonah basilian dela Obreja, a ținut sfinte misiuni populare în parohia Iclod (distr. Blaj). A rostit 17 cuvântări. S'au înregistrat 420 apropieri de SS. Taine. În decursul misiunilor s'a făcut primirea solemnă a membrilor în „Reuniunea Mariană” locală, și s'a săvârșit cununia religioasă alor 5 perechi concubinari. La ascultarea mărturisirilor au dat ajutor: păr. Victor Gizdavu, preotul local; păr. Ioniță Brad din Pânade și păr. Victor Pop, preot refugiat. — Aceeaș muncă de curată apostolie a săvârșit-o acelaș Pă-

rinte misionar la Bia (distr. Blaj), unde s'au împărtășit 1076 de inși și s'au cununat bisericește 3 perechi de concubinari. La ascultarea spovedaniilor au dat ajutor: păr. Ion Mărgineanu, parohul local; păr. Ioniță Brad din Pânade; păr. Alimpiu Costea, preot pensionar, și păr. Iustin Dulău, preot în Spini. — Preamărit să fie Domnul pentru aceste secerișuri bogate!

Locale. Dumineca viitoare, de luminatul praznic al Paștilor, va predica în catedrală, I. P. S. păr. Mitropolit Alexandru; Luni, a doua zi de Paști va predica II. Sa Dr. Victor Macaveiu, prepozit capitular, iar Miercuri, de sărbătoarea Sf. Gheorghe, va predica păr. Liviu Pandrea, duhovnicul Seminarului Teologic.

— Dumineca trecută, după vecernie, d. profesor Dionisie Maior, a ținut o conferință în sala de gimn. a liceului de băieți „Sf. Vasile cel Mare”, lămurind problema conștiinței cetățenești, privită prin prismă creștină. Publicul numeros și select ce era de față l-a aplaudat călduros pe conferențiar.

— Săptămâna aceasta, seară de seară, păr. Ioan Miclea, profesor de religie din Blaj, a rostit în catedrală câte o conferință religioasă, în cadrul exercițiilor spirituale pentru mireni, aranjate de Agrul local și de „Reuniunea Femeilor Române unite din Blaj”. A participat multă lume la ele, alegându-se, fără îndoială, cu mult folos sufletesc.

Vizita d. Matsuoka la Vatican. Ministrul de externe al Japoniei, d. Matsuoka, în misiune diplomatică prin Italia, a cerut și a fost primit în audiență și de Sf. Părinte. În Vatican reprezentantul politic al Japoniei — care, după cum cetim, este creștin romano-catolic — a fost întâmpinat de tinerii levii japonezi-aflători la studii teologice în Cetatea Eternă. Părinte s'a întreținut cu bărbatul de stat nipon vreme de peste un ceas, după care d. Matsuoka a făcut o vizită și Em. Sale Card. Maglione, secretarul de Stat al Vaticanului.

Dela Sibiu. În zilele de 31 Martie—6 Aprilie a. c., biserica română unită din Sibiu a trăit frumoase momente de reculegere spirituală. În acest interval de timp părintele Pompei Onofreiu, protopop onorar, a ținut exerciții spirituale pentru credincioșii din Sibiu. Cuminecarea s'a făcut în cadrul liturghiei solemne de Duminecă, cu care ocazie s'a apropiat de sfintele taine un foarte mare număr de credincioși. — Tot la Sibiu, Marți, 8 Aprilie a. c., a avut loc (în Str. Protopop Russu) a patra adunare a Astrului sibian. Ședința a avut loc sub conducerea Păr. Pompeiu Onofrei. A vorbit frumos și convingător Dra Doină Pop, studentă an. II la Facultatea de Drept, tratând subiectul „Creștinismul și artele plastice”. — Proxima ședință va avea loc în ziua de 12 Mai c.

Deprinderi sufletești la Blaj. Pregătirea pentru sf. Paști s'a făcut și se face în cea mai mare reculegere de către lumea școalelor blăjene. — La gimnaziul Industrial, cuvântările le-a ținut păr. L. V. Pandrea, spiritualul Seminarului teologic (20—23 Martie); la școlile secundare de fete au vorbit: păr. Chiru S. I., pentru cursul superior și păr. A. Platan, prof., pentru cursul inferior (27—30 Martie); la liceele teoretice și comerciale de băieți, cuvântările au fost rostite de păr. Dr. Alex. Todea, secretarul cancelariei metropolitane, pentru cursul superior, și de păr. Eugen Popa, profesor de teologie, pentru cursul inferior (3—6 April); la Școala Normală de băieți a predicat păr. V. Cristea adm. paroh la Blaj (6—8 April); pregătirea copiilor dela Școala primară a făcut-o păr. L. V. Pandrea (10—12 April), iar a fetițelor dela Școala de aplicație păr. Eugen Popa, prof. de teologie. — Ieri s'au început exercițiile spirituale pentru Congregația Surorilor, pe cari le conduce păr. Dr. Alex. Todea; astăzi se încep ale clericilor seminariali și ale clerului gremial, conduse de păr. Liviu T. Chinezu, prof. de teologie.

Reorganizarea învățământului. Ministerul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor a hotărât să reorganizeze învățământul de toate gradele. În acest scop printr'o decizie specială, a și instituit comisunile cari vor elabora, cel mai târziu până la 30 Aprilie 1941, anteproiectele de legi pentru învățământul superior, secundar, comercial, profesional și primar. Intreaga legislație școlară se prevede că va fi revizuită. — Ne întrebăm însă că această revizuire se va face, oare, în spirit real și integral creștin, ori ba? Căci de aceasta îi atarnă toată valoarea.

Căsătorii cu opreliște. Printr'un decret-lege semnat de d. Ion Antonescu, Conducătorul Statului, s'a hotărât că de aci înainte, funcționarii publici ai statului, județelor, comunelor, regiilor publice sau ai instituțiilor de utilitate publică, ori ai instituțiilor care funcționează în temeiul unor legi speciale, care acordă privilegiu de stat, nu se vor putea căsători decât cu per-

soane de origine etnică română. Ministerul Justiției poate acorda însă dispense pentru motive grave. Dar numai pentru căsătoria cu o persoană de origine etnică străină alta decât cea evreiască. — Celor cari se vor abate dela această dispoziție, li-se pun în vedere pedepse aspre.

Revenit dintre ghețurile veșnice. Luna trecută a sosit la Montreal, ca să-și vadă de sănătatea sdruncinată, păr. Ștefan Bazin, misionar din Congregația „Oblații Maicii Neprihănite”, venind dintre Eschimoși, unde a petrecut unsprezece ani fără să mai aibă vre-un contact cu lumea civilizată. Dânsul a înființat împreună cu păr. Girard, stațiunea misionară din Port Inlet, la 73° latitudine nordică, și este apostolul tribu izolat al așa zișilor Iglooliki, din ostrovul cu acelaș nume. Un incendiu, în 1933, i-a nimic — cum scrie „Osservatore Romano” (26 III 1941) — întreaga stațiune misionară, putând fi salvate abia trei ostii consacrate și o carte de rugăciuni în limba eschimosă.

„Contribuție de solidaritate.” Evreii se ajută unul pe altul la ceas de năcaz. După o știre din Geneva, emigranții evrei înstăriți, cari locuiesc în Elveția, în urma unei hotărâri a consiliului federal, vor plăti o „contribuție de solidaritate”, menită să acopere cheltuielile evreilor săraci. Contribuția va fi repartizată proporțional cu averea celor impuși și va fi distribuită pe calea diferitelor societăți evreiești de ajutor.

Măsuri salutare pentru preoțimea din Moldova. Mitropolia Moldovei a luat aspre măsuri cu privire la portul și ținuta clerului, obligând pe toți preoții și diaconii să poarte reverenda și giubecul atât în parohie cât și în afară, să poarte barbă și mustați, pălărie neagră sau căciulă, brăul convenit precum și bastonul. Astfel preotul va fi silit să se poarte cât mai demn ori unde ar fi și se va evita în viitor ca să se mai vadă preoți umblând cu cravată și îmbrăcați civil, cum din durere se pot vedea uneori și pe la noi. N'ar strica să se impună tuturor preoților noștri aceleași măsuri!

Așa va fi Europa viitoare? Trimisul special la Berlin al ziarului francez „Le Temps”, d. Geuzon, crede că a înțeles bine gândul cărmuitorilor de azi ai Germaniei privitor la Europa de mâine. El spune că acest gând s'ar putea prinde în felul acesta: „Solidaritatea continentală va succeda principiului naționalităților. Europenii vor păstra toate legăturile cu patriile lor respective și în acelaș timp vor fi chemați a se împărtăși din spiritul unei noi patrii comune, mai mare și mai puternică: patria europeană. Pentru a se ajunge la acest rezultat noua Europă trebuie astfel creată ca în domeniul intereselor, interesele europene să fie salvărdate. În acest scop fiecare stat va trebui să renunțe la o parte a suveranității lui în profitul ideii europene”. Ca să se poată realiza acest vis, va trebui înființată o Uniune europeană, carelucru — se afirmă la Berlin — va fi una din obligațiile principale ale tratatului de pace de după războiul actual. Fără rește că toate popoarele europene va trebui să renunțe la unele revendicări de-ale lor, în favoarea uniunii din chestie. Visul e frumos. Rămâne să vedem ce se va alege din el. Mai ales dacă se va cercu realizarea lui pe baza dreptății leului și nu a fabulă.

Telefonul „Unirii”

Am primit și chitam cu mulțumită următoarele sume:

Câte 200 Lei pe 1941: Dnii: Ov. Albini, Zlatna; Dr. I. Cotuțiu, Zlatna. — Tr. Iancu, Zlatna. — Irimescu, Zlatna. — R. Nașcu, Zlatna. — Dr. A. Pop Beiuș. — Dr. R. Munteanu, Sănicolaul-Mare. — D. Bădeanu, Șaulia-de-Câmpie. — I. Balog, Ocna-Mureș. — V. Indrean, Petroșeni. — Dr. T. Triș, Arad. — Dr. Tămăianu, Beiuș. — V. Stoica, Iași. — L. Marele, Niș. — E. Almășanu, Petroșeni. — Dna L. Moraru, Șaulia-de-Câmpie. — Of. Parohial Sibot. — Of. Parohial Sânpaul. — Câte 100 Lei sem. I. 1941: Dnii: Dr. Gh. V. Tășescu, Sibiu. — S. Cristea, Aiudul-de-sus. — T. Dăbulea, Aiudul-de-sus. — I. Toma, Aiudul-de-sus. — G. Făgărășan, Aiudul-de-sus. — N. Coardos, Aiudul-de-sus. — I. Boncuțiu, Șaulia-de-Câmpie. — Dna O. Dăbulea, Zlatna. — Dș. G. Caliani, Șaulia-de-Câmpie. — Lei 200 pe 1938, Dr. L. Teglaş, Timișoara.

Anunț

Fată tânără, de condiție mai bună, căută să se lege de un bărbat român, german și maghiar, aplicațiune în Blaj, lângă 1—2 copii. Adresa la redacție.

introdus instrumentele muzicale în cultul Bisericii. Instrumentele de pe acel timp nu puteau aduce mângâiere și înălțare sufletească. Până pela anul 800 cânta în biserică numai unul, cu voce tare. Pe atunci a introdus un călugăr armonia. Călugărul Fidarezo, din mănăstirea Pompoza, a adaus deasemenea armonia. Pe vremea aceea a început apoi și muzica în cor. Compozitorul Palestrina a scris în anul 1520, nește bucăți muzicale, corale, în orașul Roma.

Conciliul (sinodul) Tridentin a hotărât să se scoată toate melodiile cari sunt de origine profană. Pe lângă muzica lentă (domoală) s'a introdus și cea prefigurativă, ca un madrigal, ardel. Împăratul Ferdinand a fost de părere să nu se scoată din muzica bisericească părțile profane, ci numai cuvintele cari sunt de origine profană și această lucrare a fost încredințată la 8 cardinali, ca să o ducă la îndeplinire. Palestrina a fost acela care a modificat această lucrare și a scris liturgia Papei Marcel. Orlandus Latus a ridicat apoi această muzică la înălțime, pe trepte de glorie, mărime. Compozitorul german Beethoven a fost un om atât de evlavios, încât cele mai multe bucăți muzicale ale lui le-a închinat P. Curatei Fecioare Maria. Marele autor francez Molière juca într'o piesă teatrală scrisă de el rolul unui om care moare, și așa a fost de emoționat încât a murit acolo pe scenă.

Beethoven zicea că muzica e mijlocitorul între Dumnezeu și om.

Valeriu Crișan